

● Forsvaret

Har døpt forsvaret av Finnmark:

«Operasjon strålende død»

Mellom 9 og 12.000 russiske soldater, utstyrt med 125 tunge stridsvogner, står under 45 kilometer fra Kirkenes. I Porsanger bygger Forsvaret nå opp tilstedeværelse for å motvirke styrkeubalansen som råder på Nordkalotten.

Soldater: Disse 3000 soldatene fra Brigade Nord, oppstilt på Artillerisletta ved Setermoen leir i anledning vinterøvelsen Joint Reindeer i 2018, er størstedelen av mannskapet Hæren har tilgjengelig for å komme Finnmark til unnsetning i tilfelle krig.

Foto: Ole-Sverre Haugli / Forsvaret

Nylig la Forsvaret frem sin langtidsplan frem mot 2028.

– Vi har aldri hatt noe forsvarsplan som tar sikte på å skulle forsvare hele Finnmark mot et angrep ved å holde territoriet, og denne langtidsplanen virker ikke å være annerledes, sier førstemanuensis Håkon Lunde Saxi til Nationen.

Han er forsker og statsviter ved Forsvarets høyskole og er ekspert på forsvarspolitik og militær strategi.

Flere forsvarsfolk Nationen har snakket med bekrefter at et scenario der Brigade Nord blir sendt til unnsetning for Finnmark ved et russisk angrep spøkefullt er døpt «*Operation glorious Death*», fordi de frykter at Hæren vil bli knust av fremrykkende fullt mekaniserte russiske styrker.

Innen de neste fire årene skal, ifølge regjeringens forslag til ny langtidsplanen for Forsvaret, 600 nye vernepliktige soldater styrke Finnmark Landforsvar.

Mens sårt tiltrengte nye stridsvogner, langt-rekkende presisjonsild og en ny manøverbataljon må vente til neste planperiode før de bli realisert.

9.000 russiske soldater

En oversikt laget av Nationen over styrkeforhol-

det mellom Norge og Russland i Nordområdene, viser at det råder stor ubalanse mellom norske og russiske styrker i Murmansk og Tromsø.

To mekaniserte russiske brigader, med til sammen 9.000 soldater og 125 stridsvogner, står under 45 kilometer fra Kirkenes – med en ekstra brigade på 3600 mann i reserve lenger sør på Kolahalvøya.

600 vernepliktige soldater i Sør-Varanger og 200 soldater på den nye garnisonen i Porsanger er det Norge, per i dag, har å svare med i tilfelle et angrep på fylket.

I tillegg er heimevernsdistriktet i Finnmark – HV17, som på papiret skal telle 1600 mobiliseringsklare heimevernssoldater, ifølge Forsvaret selv, langt fra å være fullt oppsatt. Til det er tilgjengelige vernepliktssoldater i Finnmark fortsatt for lavt.

I Indre Troms står Brigade Nord to manøverbataljoner i Nord-Norge, som sammen med støttebataljonene kan mobilisere 4000 soldater og 30 Leopard 2 stridsvogner. Ved et overfall på Finnmark skal avdelingene i teorien kunne forflytte seg via E6 gjennom Nord-Troms til Finnmark – for å komme Finnmark Landforsvar til unnsetning.

Flere forsvarsfolk frykter at brigadens utsikt til å overleve lenge i åpen kamp mot to mekaniserte russiske brigader i Finnmark er veldig dårlig – til tross for oppbyggingen som nå foregår i Finnmark.

Mener Brigaden aldri vil nå Finnmark

Ifølge Håkon Lunde Saxi er det svak tiltroen blant forsvarsfolks til at den lille norske Hæren skal kunne komme Finnmark til unnsetning ved et overfall. Dette har bakgrunn i at Forsvaret på flere områder enn bare i antall soldater og stridsvogner, står ovenfor langt mer overlegne styrker på den andre siden.

Blant annet en type kortdistanse raketter – kalt Iskander-raketter – som har rekkevidde på mellom 400 og 500 kilometer, gjør at russerne har en militær overlegenhet og mulighet til å nekte andre styrker å komme seg til Finnmark.

– Fra den russiske grensa har man mulighet til å ramme mål helt inn til Lyngen med flere typer langtrekkende presisjonsvåpen, forteller Saxi.

Siden Norge mangler mottiltak mot denne kapasiteten, vil veistrekningene mellom Troms og Finnmark være spesielt utsatt. Ifølge Saxi er det bred enighet i forsvarskretser om at de 30

Langtidsplanen for Forsvaret:

- Regjeringen la 16. oktober fram sitt forslag til ny langtidsplan for Forsvaret (2021–2024)
- Planen er ventet å gi en årlig påplussing på forsvarsbudsjettet med åtte milliarder innen 2024.
- Regjeringen fortsetter i stor grad allerede vedtatt tiltak i forrige planperiode, men stryker Hæren ved å fasing inn nytt luftvern og levetidsforlenger korvetter og ubåter i Sjøforsvaret mot slutten av perioden.
- I tillegg foreslås det å øke bemanningen av Forsvaret de fire neste årene med 550 nye årsverk og 700 nye vernepliktige – som i stor grad skal til Finnmark Landforsvar.

KILDE: LANGTIDSPLANEN FOR FORSVARET 2021–2025

stridsvognene Brigaden Nord disponerer i Indre Troms, trolig i liten grad vil være i stand til å kunne forflytte seg til Finnmark uten tap.

– I tillegg ble Leopard 2, stridsvognene som vi har tilgjengelig i Indre Troms, anskaffet brukt fra Nederland for 20 år siden. Selv om de er oppgradert etterhvert, så er de på mange områder underlegne oppgraderte russiske T-80 og T-90 stridsvogner, om de i det hele tatt rekker opp til Finnmark for å slåss, forteller Saxi.

Saxi mener i tillegg at beslutningen om å utsette anskaffelsen av langtrekkende presisjonsild til neste planperiode etter 2025, gjør at asymmetrien mellom norske og russiske styrker øker ytterligere.

De kan nå oss – vi kan ikke nå dem

I februar i år skrev Saxi om det han kaller , som blant annet var på trykk i Forsvarets forum.

Der argumenterer han for at til tross for at Forsvaret er i ferd med å få på plass et nytt artilleri-system fra Sør-Korea, kalt K9 Thunder, så er antallet for lite og dekker bare delvis behovet Forsvaret har for å kontre russernes tilsvarende kapasiteter.

Ifølge Saxi disponerer de russiske brigader langt mer artilleri, med lengre rekkevidde og mer effektiv ammunisjon, enn Brigade Nord.

– Selv om det nye K9-artilleriet er en viktig kapasitet, med en rekkevidde på 40 kilometer, har Russland utstyrt sine to nærmeste brigader med tre ganger så mye av samme kapasitet. I tillegg er de utstyrt med flere kortdistanseraketter som kan nå norske styrker lenge før det norske artilleriet når dem, forteller Saxi.

De to russiske brigadene disponerer til sammen over 100 konvensjonell- og rakettartilleri, som står 45 kilometer fra garnisonen i Sør-Varanger, der 600 norske grensesoldatene er. Når russisk rakettartilleri har en rekkevidde på 90 kilometer, mener Saxi at det norske Forsvaret har en stor ulempe.

– Under konflikten i Øst-Ukraina så vi de to første årene av konflikten at opp til 80 prosent av tapene var forårsaket av artilleriild. De ukrainske styrker i møte med regulære russiske tropper, så sjeldent fienden; de ble lokalisert og desimert av artilleri og rakettartilleri på lang avstand, forteller Saxi.

Russisk luftherredømme over Finnmark

I tillegg har man, på russiske side, innfaset et nytt og moderne luftvernssystem kalt S-400. Med en teoretisk rekkevidde på 400 kilometer, kan systemet dekke luftområdet helt inn til Lyngen.

– Vi vet at S-400 har veldig lang rekkevidde. Men vi vet ikke hvor effektiv de er mot fly med lav radarsignatur – som de nye norske F35-flyene. Derfor vet vi ikke sikkert hvor langt øst norske fly i realiteten kan operere for å forsvare og samvirke med norske styrker på bakken i Finnmark, sier Saxi.

Han mener i sum, avhengig av den reelle kapasiteten til det nye F35-flyet og hvor mange fly russerne kan stille med på motsatt side, at Russland kan ha tilnærmet full luftherredømme over Finnmark i den innledende fasen av en konflikt.

– Derfor vil trolig de to norske tilgjengelige manøverbataljonene i Brigade Nord, med 30 gamle stridsvogner, ha store problemer med i det hele tatt å nå opp til Finnmark for å komme finnmarkingene til unnsetning, sier Saxi.

«Operasjon strålende død»

Dette er bakgrunnen for at enkelte forsvarsfolk i Nord-Norge forteller at et reelt forsøk på å forsvare Finnmark ved hjelp av Brigaden er døpt «Operation Glorious Death» – en strålende død.

Konfrontert med dette sitatet forteller Saxi at selv om sitatet kanskje er ment spøkefullt, ligger det i humoren et signal om at det norske forsvaret har store utfordring i nord.

– Studier utført av Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) som innspill til langtidsplanen, viste at om landforsvaret skulle makte å opprettholde territoriell kontroll over deler av Finnmark fram til allierte landsstyrker ankom, ville det nær sagt kreves en tredobling av Hærens størrelse fra i dag, forteller Saxi.

Han mener likevel at selv om Forsvaret ble bygget ned i Finnmark på 2000-tallet, er regjeringen nå i ferd med å gjøre om på dette. ►

Fred

«Først og først og fremst skal vi bevare freden. Det viktigste vi kan gjøre er å ta vare på vår egen sikkerhet og sørge for at ingen utfordre vår suverenitet.»

Eirik Kristoffersen, Forsvarssjef

● Forsvaret

200: Foreløpig består Porsanger-bataljonen kun av 200 soldater. I løpet av de neste fire årene skal styrken oppsettes med til sammen 600 vernepliktige og fast ansatte soldater. Her holder eskadronssjef major Helje Borud tale til rekruttene i 2019.

Foto: Rolf K. Ytterstad / Forsvaret

Oppmuntrende ord: Forsvarssjef Eirik Kristoffersen besøkte Porsangmoen sist uke og ga noen oppmuntrende ord til soldatene.

Foto: Marcus Bere / Forsvaret

► – Lenge var kun 600 soldater og et minimalt Heimevern det ensete Norge holdt seg med av tropper i Finnmark. Det nye er at regjeringen virker å være interessert i å bygge opp en tilstedeværelse i Finnmark igjen, sier Saxi.

Han mener det gjør Forsvaret i stand til å markere motstand mot et overfall gjennom å etablere «en kampsituasjon i påvente av hjelp fra sør.»

– Det er imidlertid mer usikkert om man utover dette egentlig har ambisjoner om å klare å holde norsk territoriell kontroll i Finnmark, eller om man begrenser seg til å ramme fienden gjennom et såkalt nektelseskonsept.

– NATO er det avskrekkende

Han tror likevel at et direkte konflikt mellom Norge og Russland, med kamphandlinger i Finnmark, er svært lite sannsynlig.

– Det norske Forsvaret er uansett ikke i stand til å vinne en krig med Russland alene. I en bilateral konflikt mellom Norge og Russland er det NATO som i realiteten er den avskrekkende faktoren, understreker Saxi.

Han mener derfor at Russland først og fremst vil forsøke å holde en eventuell konflikt med Norge på så lavt nivå som mulig, for ikke å utløse NATOs sikkerhetsgaranti.

– De vil i så fall forsøke seg med en konflikt som er for stor for Norge og for lite for NATO, mener Saxi.

Ubalanse i styrkeforhold

Forsvarssjef Eirik Kristoffersen er blitt forelagt oversikten. Han bekrefter at den stemmer overens med Forsvarets eget bilde av styrkeforholdet mellom Norge og Russland.

Kristoffersen mener den beste måten å slå tilbake et angrep på Norge er å sørge for at det ikke blir noe konflikt.

– Først og fremst skal vi bevare freden. Det viktigste vi kan gjøre er å ta vare på vår egen sikkerhet og sørge for at ingen utfordre vår suverenitet. Det gjør vi ved å være en del av verdens viktigste globale militærallianse.

Han tror likevel at et forsvar av Finnmark på ingen måte vil være fánytt, og at verken Finn-

Forsker: Håkon Lunde Saxi er opprinnelig fra Bodø, forsker og jobber ved Forsvarets Høyskole.

Foto: March Darching / Forsvaret

mark Landforsvar eller Brigade Nord vil måtte møte en såkalt *strålende død*.

– Jeg er ikke enig i det.

Han mener det norske Forsvaret har gode planer for hvordan Norge skal forsvares under et eventuelt angrep.

– De har jeg selv sett og det er betryggende, forsikrer Kristoffersen.

I tillegg minner han om at heller ikke russerne har utømmelige med ressurser.

– Deres mål er først og fremst å forsvare sine egne områder på Kola, presiserer han.

– Vi har ingen soldater å miste

Han mener Nord-Troms og Finnmark er så strategisk viktig at man ikke kan bygge et forsvar som ikke har intensjon om å forsvare områdene nord for forsvarslinjen i Lyngen.

– Så at norske soldater skal måtte ofre seg for resten av Hæren er ikke riktig. Vi har ingen soldater å miste.

Han mener også at Norge skal kunne klare å bite godt fra seg, skulle landet stå ovenfor et angrep i Finnmark.

– Vi bygger nå opp en styrke, kalt Finnmark Landforsvar, bestående av HV17, GSV og Porsanger bataljonen. Når oppbyggingen er ferdig vil vi ha ca. 2600 soldater tilgjengelig, forteller Kristoffersen.

Han mener derfor styrken i Finnmark alene vil være potent nok til å vise at Norge er villig til å forsvare landet allerede ved grensa.

Hadde håpet på en større satsing

Forsvarssjefen er fornøyd med at ambisjonsnivået i regjeringens forslag til langtidsplan for Forsvaret virker å være fullfinansiert. Likevel mener han at Forsvaret ville være i stand til å øke kapasiteten i Troms og Finnmark raskere enn det som er lagt opp til i neste planperiode.

– Jeg hadde ønsket meg luftvern tidligere i perioden, i stede for helt mot slutten. Det ville vært viktig for å beskytte alle bakkestyrkene våre både i Troms og Finnmark.

I tillegg mener han at Forsvaret er i stand til å anskaffe både stridsvogner, kortdistanseraketter, og gjennomføre en større økning i mannskap og vernepliktige på et tidligere tidspunkt.

– Et ønske om mer soldater og mer våpen er også noe alle forsvarssjefer og generaler i hele verden alltid vil ønske seg. Jeg mener uansett vi skal få et troverdig forsvar av Finnmark med den planen som nå ligger på bordet, avslutter forsvarssjefen.

NATO

«I en bilateral konflikt mellom Norge og Russland er det NATO som i realiteten er den avskrekkende faktoren»

Håkon Lunde Saxi, førsteamanuensis ved Forsvarets høyskole

Eskild Johansen

eskild.johansen@nationen.no